

Klasa 8C grupa chłopców

Termin realizacji – 28.05.2020

Temat lekcji: *Wolne licencje*

1. Na dzisiejszych zajęciach przedstawione zostanie zagadnienie licencji.

Wolna licencja to taka, która zezwala na nieograniczone, nieodpłatne i niewyłączne korzystanie z dzieł w oryginale i w opracowaniu (dopuszczalne są jedynie minimalne ograniczenia tej swobody: klauzule uznania autorstwa i klauzule copyleft. Wolne licencje to takie publiczne umowy licencyjne między twórcą i korzystającymi utworu, które gwarantują korzystającym pełne, niczym nie ograniczone prawo do korzystania z utworu — w dowolny sposób, wszędzie i zawsze.

Autorem koncepcji wolnych licencji jest Richard Stallman. Stallman jako programista zaproponował oryginalny zestaw czterech wolności w odniesieniu do korzystania z programów komputerowych. Jednak zaprojektowane przez niego zasady mają charakter uniwersalny i stosowane mogą być do budowy licencji umożliwiających korzystanie także z innego rodzaju utworów. Wiele razy usiłowano przełożyć cztery wolności Stallmana na język kultury — na nasze potrzeby można to ująć na przykład tak:

1. Dostęp	Mam prawo do zapoznania się z utworem (czyli utwór musi być jakoś rozpowszechniony)
2. Rozpowszechnianie	Mam prawo do swobodnego rozpowszechniania kopii utworu
3. Adaptacja	Mam prawo do tworzenia utworów zależnych na własne potrzeby
4. Rozpowszechnianie adaptacji	Mam prawo do swobodnego rozpowszechniania utworów zależnych (czyli mam prawo do pomagania innym)

Dokumentem definiującym, czym jest wolna licencja w odniesieniu do utworów innych niż programy komputerowe, jest np. Definicja Wolnych Dóbr Kultury dostępna na stronie <http://freedomdefined.org>. Co do zasady tylko licencje zgodne z tą definicją mogą być uznawane za wolne.

Utworky objęte wolną licencją nie muszą automatycznie być dostępne za darmo. Richard Stallman definiując zasady wolnego oprogramowania pisze wprost:

„Wolne oprogramowanie” nie oznacza „niekomercyjne”. Wolny program musi być dostępny do komercyjnego wykorzystywania, komercyjnego rozwijania i komercyjnego rozpowszechniania. Komercyjny rozwój wolnych programów nie jest już niczym niezwykłym; takie wolne komercyjne oprogramowanie jest bardzo ważne. Możliwe, że zapłaciście za kopie wolnych programów, mogliście też otrzymać je bezpłatnie. Ale bez względu na to, w jaki sposób je otrzymaliście, zawsze macie wolność do kopiowania i modyfikowania programów, a nawet sprzedawania kopii („Definicja Wolnego Oprogramowania”, <https://www.gnu.org/philosophy/free-sw.pl.html>).

Prawa majątkowe działają w ten sposób, że twórca musi wyrazić za każdym razem zgodę na wykorzystanie jego utworu. W wielu sytuacjach jest to niepraktyczne i niepotrzebne. Każdy twórca, więc i ty, może samodzielnie określać rodzaj współpracy ze swoim odbiorcą. Współpraca ta polega na ustaleniu, w jakim zakresie odbiorca-użytkownik korzystać będzie ze swoich podstawowych praw.

Wolna licencja to mechanizm prawny, który pozwala na przekazanie użytkownikom prawa do nieograniczonego korzystania z utworu. Dzięki wolnej licencji można podważyć monopol autorski, który zawiera się w zdaniu: „Wszelkie prawa zastrzeżone” (*all rights reserved*). W ten sposób pozwalamy innym korzystać ze swojej twórczości bez konieczności pytania nas nieustannie o zgodę. Oczywiście, twórca zachowuje podstawowe prawa, takie jak rozpoznanie autorstwa i integralność utworu.

Na co dzień spotykamy się z materiałami publikowanymi na wolnych licencjach. Dzięki nim może się rozwijać np. Wikipedia — największa encyklopedia na świecie.

Dwie najbardziej znane wolne licencje to CC BY (Creative Commons Uznanie Autorstwa) i CC BY-SA (Creative Commons Uznanie Autorstwa — Na Tych Samych Warunkach). Zezwalają one na swobodne wykorzystanie, rozpowszechnianie i udostępnianie utworów. Licencja CC-BY-SA nakłada przy tym dodatkowy warunek — jeśli tworzysz nowy utwór, to również musi być on opublikowany na tej samej licencji.

Udostępniając utwory na wolnej licencji, jako twórca masz gwarancję, że utwór będzie podpisany twoim nazwiskiem. Użytkownikom pozwalasz na kopiowanie i rozpowszechnianie oraz wykorzystywanie i zmienianie twojego dzieła.

Zawsze dokładnie opisuj swoje dzieło: imię i nazwisko lub pseudonim, rodzaj licencji. Jeśli korzystasz z czyjś dzieła, również musisz dokładnie je opisać: imię i nazwisko lub pseudonim autora, źródło, czyli gdzie znalazłeś wykorzystywany utwór, oraz rodzaj licencji.

Oznacz zdania jako prawdziwe lub fałszywe:

- **Prawda/Falsz** Udostępniając utwór na wolnej licencji, autor zrzeka się swojego autorstwa.
- **Prawda/Falsz** Wikipedia jest przykładem projektu bazującego na wolnej licencji.
- **Prawda/Falsz** Publikując utwór na wolnej licencji CC-BY-SA, autor zgadza się na korzystanie z jego dzieła nieodpłatnie i rozpowszechnianie go, ale nie zmienianie.
- **Prawda/Falsz** W opisie utworu dostępnego na wolnej licencji powinno znaleźć się imię i nazwisko autora oraz źródło, z którego utwór pochodzi, podanie rodzaju licencji jest opcjonalne.
- **Prawda/Falsz** Korzystając z utworu na wolnej licencji, trzeba pamiętać o podaniu nazwiska autora, odnośnika do źródła utworu i rodzaju licencji.